

Samen Werken aan Zeeland!

Verkiezingsprogramma 2011-2015

INHOUDSOPGAVE:

Hoofdpunten uit het programma	3
De Partij van de Arbeid in de Zeeuwse samenleving	5
Stijl van besturen en gedrag van bestuurders	5
Voor welke uitdagingen staat Zeeland?	6
Bestuurlijke samenwerking: de vensters open	6
Duurzame economie in een goed milieu	7
Economische ontwikkeling: duurzaam en innovatief	7
Werkgelegenheid voor iedereen	8
Havenontwikkeling in samenwerking	9
Veilige en duurzame energie	9
Wonen in Zeeland, goed en betaalbaar	9
Jong zijn en oud worden in Zeeland	10
Jeugdbeleid, meedoen en ontwikkelen	10
Ouderenbeleid, aandacht en zelfstandigheid	11
Gezondheidszorg: kwaliteit in samenwerking	11
Onderwijs, cultuur, kunst en sport: mensen ontwikkelen in Zeeland	12
Onderwijs, een hoofdzaak	12
Kunst en cultuur: actief en stimulerend	12
Sport: voor plezier, binding en gezondheid	13
Natuur en landschap van hoge kwaliteit	13
Toerisme en recreatie: kwaliteit voorop	14
Verbindingen en infrastructuur	15
Het openbaar vervoer, toegankelijk voor iedereen	16
Veiligheid, een absolute voorwaarde	16
Ontwikkelingssamenwerking verdient blijvende aandacht	17
De provinciale financiën: sober en doelmatig inzetten	17
De ambtelijke organisatie: efficiënt, flexibel en klantgericht	17

HOOFDPUNTEN UIT HET PROGRAMMA:

Over de samenleving

De leidende gedachte voor de PvdA is een mensvriendelijke samenleving waarin economische arbeidzaamheid hand in hand gaat met een sociaal hoogwaardige manier van samenleven, waarin iedereen naar eigen kunnen mee kan doen en er toe doet.

Over werkgelegenheid in een duurzame economie

De PvdA wil een duurzame economie waarin voor iedereen naar aanleg en bekwaamheid werk is, en dat in een gezond en veilig milieu met een rijke flora en fauna. Dat vraagt samenwerking met alle goedwillenden in een op elkaar afgestemd beleid van sociale participatie, duurzame economische ontwikkeling en milieukwaliteit.

Over nieuwe economische en sociale impulsen

Zeeland heeft nieuwe en duurzame impulsen nodig om een goede toekomst veilig te stellen. Op alle terreinen: in de landbouw, in de visserij, in de energiewinning, in de industrie, in de havens, in het onderwijs, in de cultuur en niet in de laatste plaats, in de zorg. Daar moet hard aan worden gewerkt.

Over duurzaam energiegebruik

De PvdA vindt dat door efficiënt omgaan met energie in woning, instelling en bedrijf nog heel veel winst in het gebruik is te bereiken. Voor aanvullende energiewinning ziet de PvdA eerst dan een rol voor kernenergie als voor het daaraan verbonden afval een oplossing is gevonden. Ingezet moet worden op duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen, zoals aardwarmte, wind-, getijde-, en zonne-energie. Windmolens passen hierin goed, maar niet op het land, maar in parken buiten de horizon op zee.

Over veranderende bevolkingssamenstelling

De PvdA vindt dat de veranderingen in de samenstelling van de bevolking (kleinere huishoudens, minder jongeren, meer ouderen) niet krampachtig moet worden tegengegaan, maar juist actief moet worden aangepakt in samenwerking met bewoners en instellingen om nieuwe oplossingen te vinden voor verzwakken winkelveorzieningen, verschromelende scholen, buurthuizen en zo meer. De bereikbaarheid hiervan moet daarin centraal staan.

Over wonen en ruimte

Voor de PvdA is goed wonen in een aangename omgeving een basisgoed voor iedereen. Met actieve verbetering en vernieuwing van woningen en ruimtelijke omgeving moet worden ingespeeld op de veranderingen in de samenstelling van de bevolking. Een plek voor een ieder naar eigen levenssituatie: ouderen met zorgvoorzieningen, jongeren als starters, gezinnen met kinderen, zij horen er allemaal bij. Om de toenemende conflicten in het gebruik te vermijden moet ruimtelijke ordening niet alleen op het land, maar ook op de grote Zeeuwse wateren plaats vinden.

Over ouderen en jongeren

De PvdA vindt dat hulp voor jong en oud overal in de provincie bereikbaar moet zijn op momenten dat dit nodig is. Daarom geen bureaucratische rompslomp en lange wachttijden. Goed en gevarieerd onderwijs van basis tot top voor onze jongeren en zorg op maat voor ouderen is de bestuurlijke opdracht voor gemeenten waarbij de provincie ondersteuning zal geven.

Over ziekenhuiszorg

De PvdA staat voor basisvoorzieningen in de grote Zeeuwse steden waarbij tussen de ziekenhuisorganisaties afspraken worden gemaakt over de positionering van de ziekenhuizen voor intensieve diagnose en zwaardere ingrepen. Samenwerking binnen Zeeland en met Breda, Rotterdam en Vlaanderen is daarin vereist en noodzakelijk voor complete zorg.

Over de Westerschelde en de havens

Verdieping van de Westerschelde heeft zijn grens bereikt. De havenontwikkeling dient voortaan in samenwerking tussen de havens van Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Terneuzen en Vlissingen ter hand genomen te worden. Geen afmattende concurrentie maar een gezamenlijk plan moet uitzicht bieden op een voor allen goede en aanvaardbare toekomst.

Over sport en cultuur

Sport en cultuur zijn er voor het plezier en ontwikkeling, voor lichaam en geest. Maar de PvdA vindt beide ook belangrijk voor gezondheid en maatschappelijke binding. Daarom moet het provinciale beleid dit stimuleren en mogen zij bij eventuele bestedingsbeperkingen niet als eerste het loodje leggen.

Over de verbindingen

Goede verbindingen over de weg, en met openbaar vervoer zijn onmisbaar voor een goede samenleving. Zeeland moet een hoogwaardige intercity als onderdeel van een nationale verbinding houden, evenals een regelmatige treinverbinding tussen de dorpen langs de lijn. De PvdA vindt dat een bijzondere regeling moet worden uitgewerkt voor de gebruikers van de Westerscheldetunnel vanuit Zeeuws-Vlaanderen.

Over de bestuursstijl

Een moderne samenleving vraagt een moderne stijl van besturen. Daarin worden beleid en plannen niet in dichte kantoren en achter gesloten deuren ontwikkeld, maar in een directe en open communicatie met de betrokkenen in de maatschappij. Daarin worden initiatieven van burgers, instellingen en bedrijven niet weg gekeken, maar juist gestimuleerd en verwelkomd.

Over integriteit

Integriteit van bestuurders is helaas een actueel iets. Er gaat teveel fout. Daarom eist de PvdA van haar bestuurders dat zij zich niet laten leiden door vooroordelen op grond van geslacht, ras, uiterlijk voorkomen, of afkomst, net zo min als door buitendemocratische beïnvloeding in de vorm van giften of beloften. Zij aanvaarden geen inkomsten buiten hun salariering.

Over de provincie

De provincie zal keuzen moeten maken. Zij houdt zich de komende bestuursperiode vooral bezig met economisch- en ruimtelijk beleid. De PvdA vindt dat vanuit de provinciale taak de gemeenten ondersteunt moeten worden bij beleidsgebieden als werkgelegenheid, onderwijs, sport, cultuur, etc. Gemeenten hebben het beste zicht op de behoeften van de burgers en kunnen daarom het beste bepalen wat er lokaal nodig is.

DE PARTIJ VAN DE ARBEID IN DE ZEEUWSE SAMENLEVING

De leidende gedachte voor de PvdA is een mensvriendelijke samenleving waarin een gezonde economie met goede werkgelegenheid hand in hand gaat met een sociale manier van samenleven. Een Zeeland met een mooi, veilig en rijk milieu. Waarin iedereen naar eigen kunnen mee kan doen en er toe doet. Waarin niemand wordt uitgesloten.

De provincie neemt in de PvdA-visie een zware rol op zich in de Zeeuwse samenleving en stelt zich op als een actieve en activerende overheid. De PvdA wil door middel van dit verkiezingsprogramma een duidelijk koers geven voor het provinciaal bestuur in Zeeland in de periode 2011-2015. De leidende gedachte achter de koers van de PvdA is dat het er om moet gaan een mensvriendelijke samenleving tot stand te brengen.

De maatschappelijke ontwikkeling laat een snel veranderend en onrustig beeld zien. Ook in Zeeland. Het is op tal van terreinen de taak van het provinciaal bestuur om hierin de richting aan te geven. De PvdA is kritisch over de marktwerking. De PvdA is zich er van bewust dat de provincie haar beperkingen heeft in het staatsbestel tussen gemeenten en rijksoverheid. En ook dat het sociale en economische leven niet volledig door de overheid moet en kan worden bepaald. Maar aan het al te bleke profiel dat de provinciale bestuurslaag wordt toegeschreven moet een eind komen.

De financiële middelen zullen de komende periode schaars zijn. Niet alles kan. Niet alles kan overal. Niet alles kan tegelijk. Er zullen dus politieke keuzes gemaakt moeten worden. Bij het doen van deze keuzes staat de PvdA altijd voor ogen dat deze vanuit een sociaal rechtvaardige grondhouding worden gedaan. De kern van de politieke keuze van de PvdA is de verbetering van de levensomstandigheden. Zeker ook voor de mensen die minder zelfredzaam zijn en niet op eigen kracht een gelijkwaardige positie in de maatschappij kunnen innemen. Iedereen doet mee naar eigen kracht en kunnen. Waar nodig gesteund door de overheid. Waar dat met behulp van provinciaal beleid kan gebeuren, dient dat ook te worden gedaan.

STIJL VAN BESTUREN EN GEDRAG VAN BESTUURDERS

Een moderne samenleving vraagt een moderne stijl van besturen. Daarin worden beleid en plannen niet in dichte kantoren en achter gesloten deuren ontwikkeld, maar in directe en open communicatie met de betrokkenen in de samenleving. Daarin worden initiatieven van burgers, instellingen en bedrijven niet weg gekeken, maar juist gestimuleerd en verwelkomd.

De bestuurders van de PvdA staan midden in de samenleving. Zij luisteren, spreken met de Zeeuwen en leggen verantwoording af voor hun politieke keuzes. Burgers worden zo vroeg mogelijk betrokken bij zowel de beleidsvoorbereiding als bij de uitvoering. Het spreekt vanzelf dat onze bestuurders zich bij hun keuzes niet laten leiden door vooroordelen op grond van geslacht, ras of afkomst. Net zo min als door buitendemocratische beïnvloeding in de vorm van giften en beloftes.

Het provinciaal bestuur zal zich de komende periode voor veel en belangrijke keuzes gesteld zien. Het kan niet anders of daarbij moet soms omwille van het algemene Zeeuwse belang voorbijgegaan worden aan het lokaal of regionaal belang. Dit zal zich vooral voordoen bij keuzevraagstukken rondom de organisatie en vestiging van centrale voorzieningen, bijvoorbeeld op het terrein van de gezondheidszorg, het onderwijs, het woningbouwbeleid, locaties van bedrijven en de investeringen in infrastructuur. De praktijk laat zien dat deze keuzes in Zeeland vaak moeilijk vallen vanwege de historisch gegroeide verhoudingen en het zogenaamde 'eilanddenken'. Toch kan er aan deze keuzes niet worden ontkomen. Er moet een bestuurlijke koers met de nodige ambitie worden uitgezet om de sociaaleconomische uitdagingen voor Zeeland op te pakken. Demografische ontwikkelingen, arbeidsmarktproblematiek, economische recessie,

weglekkend draagvlak voor collectieve voorzieningen, schaalproblematiek en leefbaarheidsvraagstukken mogen niet geïsoleerd worden bekeken.

Er moet een integraal (alle sectoren omvattend) beleid komen dat instellings- en gemeentegrenzen overschrijdt en dat ook integraal wordt uitgevoerd. De PvdA wil dat de provincie de regierol op zich neemt en deze invult in nauwe samenwerking met inwoners van de provincie, de gemeenten, de andere overheden, de Zeeuwse organisaties en het bedrijfsleven. Daarbij staan voor de PvdA de mensen centraal en niet de instituties.

VOOR WELKE UITDAGINGEN STAAT ZEELAND?

Zeeland kent vier stevige pijlers onder haar bestaan. Ten eerste zijn er uitgestrekte en vruchtbare landbouwgronden. Ten tweede is er een sterke maritieme en economische sector met moderne industriële bedrijven, visserij en goed gelegen havens. Ten derde is er een groot aantal steden en dorpen met een aantrekkelijke cultuurhistorische uitstraling. Tot slot is er een belangrijke toeristische en recreatieve ontwikkeling op basis van de kust, natuur en landschap.

Toch blijkt dit geheel van kwaliteiten geen rustig bezit. Zij garanderen de Zeeuwen al heel lang een hoogwaardige manier van samenleven, maar ook Zeeland ondervindt de invloed van een bewegelijke samenleving. Een samenleving die veel sneller dan vroeger aan verandering onderhevig is. Positieve effecten hiervan zijn sterk verbeterde verbindingen en communicatie met de wereld (ver) buiten Zeeland waardoor de uitwisseling van mensen, goederen en ideeën is verbeterd. Ook zijn er schaduwkanten die tot uiting komen in integratievraagstukken, ontgroening van de bevolking, concentratie en schaalvergroting van instellingen en zelfs uitplaatsing daarvan buiten de provincie. In het bedrijfsleven veroorzaakt deze snel veranderende maatschappij een noodzaak tot snelle aanpassingen, waarbij groei, krimp, opheffing of verplaatsing elkaar snel kunnen afwisselen. Dit alles geeft een onrustig maatschappelijk beeld. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de sociale en economische effecten van bevolkingsafname in bepaalde delen van de provincie. De PvdA wil dat het provinciaal bestuur deze vraagstukken open tegemoet treedt en vindingrijk aanpakt.

BESTUURLIJKE SAMENWERKING: DE VENSTERS OPEN

Zeeland stond aan de wieg van de Nederlandse staat en de provincie Zeeland koestert haar staatkundige en bestuurlijke positie. Er kan duidelijk worden gesproken van een Zeeuwse eenheid en identiteit die het waard maken dat Zeeland bestuurlijk behouden blijft.

De PvdA staat open voor samenwerking met alle bestuurlijke instellingen die streven naar gezamenlijke aanpak en oplossing van concrete provinciegrens overschrijdende vraagstukken. Dit geldt ook voor overleg en samenwerking met onze Vlaamse bureaus met wie over vele gemeenschappelijke kwesties een gezamenlijk optrekken nodig is ten voordele van beide. Om deze samenwerking te ondersteunen en krachtig inhoud te geven is een voorbereidende en uitvoerende organisatie nodig. De bestaande samenwerkingsverbanden, zoals de Rijn / Schelde Delta samenwerking en de Scheldemondraad, moeten daartoe worden aangespoord en de slagkracht vergroot. Voor specifiek Vlaams-Zeeuwse grensoverschrijdende onderwerpen, zoals werkgelegenheid, onderwijs en andere voorzieningen dient een praktisch gericht steunpunt te worden ingesteld.

De PvdA is de overtuiging toegedaan dat samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en andere organisaties goede resultaten kan geven voor concrete beleidsvorming en uitvoering. Daarnaast kan gemeentelijke schaalvergroting nodig zijn om de lokale en regionale vraagstukken van de komende eeuw in Zeeland goed aan te pakken. Vrijwillige samenwerking tussen gemeenten, mogelijk gevolgd door opschaling zal dan ook door het provinciaal sterk worden gesteund. De provincie heeft hierin een stimulerende en ondersteunende taak, maar

neemt ook het initiatief waar deze samenwerking onvoldoende tot stand komt of niet tot resultaten leidt. Het motto is: lokaal als het kan, provinciaal waar dat niet lokaal kan. Het gaat daarbij steeds om bestuurlijk maatwerk dat zoveel mogelijk, maar niet tot elke prijs, in nauw overleg met de betrokken besturen, organisaties en burgers vorm wordt gegeven. Voor een doelmatige en vruchtbare samenwerking tussen gemeenten en provincie kunnen nieuwe vormen worden beproefd. Te denken valt aan minder provinciale beleidsvorming en meer concrete uitvoering, personele uitwisseling en detachering, parallelschakeling van procedures en opheffen van verdragende werkwijzen.

Wanneer verantwoordelijkheden elkaar overlappen en er teveel bestuurslagen zijn moeten deze verantwoordelijkheden volgens de PvdA worden herverdeeld en bestuurslagen geschrapt. De behartiging van Zeeuwse belangen bij de nationale overheid in Den Haag, maar zeker ook bij de Europese instellingen in Brussel, dient flink te worden versterkt.

DUURZAME ECONOMIE IN EEN GOED MILIEU

Economische groei en een goede kwaliteit van ons milieu is volgens de PvdA goed te combineren. Zeeland moet de unieke positie ten opzichte van de omliggende stedelijke gebieden optimaal benutten.

Zeeland bevindt zich in een geografische positie die twee, op het eerste gezicht wat tegenstrijdige kanten heeft. Aan de ene kant is Zeeland een buitengebied, als wordt uitgegaan van de Randstad als politiek, economisch en cultureel zwaartepunt van ons land. Aan de andere kant is de ligging tussen de grote bevolkingscentra van de zuidelijke Randstad, West-Brabant en Vlaanderen een bijzondere kwaliteit. Door de aantrekkelijkheid van landschap en stedenschoon is Zeeland daardoor bijzonder geschikt voor korter en langer durende recreatie, op verhaal komen van vermoeienis, medisch herstel of het tweede wonen.

Tegelijkertijd vraagt de bijzondere ligging aan de Scheldemond als hoofdadere naar het achterland een voortdurende bezinning op de ontwikkelingsmogelijkheden die daaruit voortvloeien. Daarin vraagt verdere havenuitbouw met ontwikkeling van industrie en logistiek om de aandacht, evenals de verdere groei van de energiesector. Voor de PvdA gaat het hierbij om een goede samenhang tussen veel en goede werkgelegenheid in een duurzaam productiemilieu en het tegelijkertijd handhaven en versterken van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit van Zeeland. Er zal telkens opnieuw moeten worden afgewogen welke positieve en negatieve effecten aan de verschillende ontwikkelingen verbonden zijn. En of er ruimtelijke en milieusparende oplossingen te vinden zijn die het samengaan mogelijk maken van natuurlijke en recreatieve kwaliteit met industriële en logistieke ontwikkeling. Bij deze afweging mogen de duidelijkheid in de keuzes en snelheid in de besluitvorming niet het kind van de rekening worden.

ECONOMISCHE ONTWIKKELING: DUURZAAM EN INNOVATIEF

Zeeland heeft nieuwe en duurzame impulsen nodig om een goede toekomst veilig te stellen. Impulsen op alle gebieden van de Zeeuwse economie: in de landbouw, de visserij, de energiewinning, de industrie, de havens, het onderwijs, de cultuur, het toerisme en, niet in de laatste plaats, de zorg. Daar moet hard aan worden gewerkt.

De ontwikkeling en verbreding van de Zeeuwse economische structuur wordt nadrukkelijk gezocht in de economische driehoek Antwerpen / Breda / Rotterdam. De eerste prioriteit is de bestaande sectoren te versterken door een clusteringproces van onderop waardoor de agglomeratievoordelen (= grotere kansenbenutting en opbrengst door nabijheid van elkaar) benut kunnen worden. Nieuwe economische activiteiten en innovaties ontstaan wereldwijd voornamelijk rond kennisinstellingen. Naast de ambitie om voor de gewenste Zeeuwse economische structuur relevante onderzoeksactiviteiten van de grond te krijgen worden daarom de Zeeuwse onderwijsinstellingen gestimuleerd meer op de Zeeuwse markt gericht te denken en de business spin-off te vergroten.

Naast onderlinge samenwerking is ook de samenwerking van onderwijs met kenniscentra en het bedrijfsleven een must. De Zeeuwse kenniseconomie moet een sprong maken om de ontgroening het hoofd te bieden, om de braindrain te keren en om de bedrijven hier te houden. Met sterke impulsen kan Zeeland een kansrijke plaats innemen als voorloper op bijvoorbeeld de gebieden energieontwikkeling, maintenance, visserij en aquacultuur en duurzame landbouw. Het ontwikkelen van nieuwe kenniscentra op deze terreinen wordt krachtig bevorderd. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de nu al in Zeeland aanwezige onderwijsinstellingen en in aanvulling hierop samenwerking met gespecialiseerde onderwijsinstellingen elders in Nederland of daarbuiten. Ook in de ontwikkeling van het (kust)toerisme en de zorg- en dienstverlening liggen kansen voor een goede bijdrage aan de Zeeuwse economische infrastructuur en ook hier is productinnovatie noodzakelijk.

De economie van de toekomst zal in hoge mate een kenniseconomie zijn, waarin aan de deelnemers hoge theoretische en praktische eisen zullen worden gesteld. Een hechte samenwerking tussen de onderwijsinstellingen enerzijds en met het bedrijfsleven anderzijds is daartoe noodzakelijk. Daarbij dient er respect te zijn voor de eigenheid van de instellingen, maar met een blik op de toekomst mag er geen sprake zijn van verschillende (en elkaar soms beconcurrerende) eilandjes. De PvdA vindt dat de provincie hierin de regie moet nemen om die samenwerking daadwerkelijk van de grond te krijgen en vernieuwing en verscheidenheid binnen het onderwijsveld te bevorderen.

KANS OP WERK VOOR IEDEREEN

De PvdA wil een duurzame economie waarin voor iedereen kans op goed werk is in een gezond en veilig milieu. Dat vraagt samenwerking met alle betrokken partijen. Daarom is een op elkaar afgestemd beleid van sociale deelname, duurzame economische ontwikkeling en milieukwaliteit nodig.

De Zeeuwse werkgelegenheid is bijzonder kwetsbaar, vooral in de industrie en aanverwante sectoren. Het spreekt daarom vanzelf dat het behoud en uitbreiding van de werkgelegenheid in Zeeland grote inspanning vraagt van het bedrijfsleven en de overheden. Het spreekt voor zich dat hiertoe samenwerking tussen de betrokken gemeenten en de provincie noodzakelijk is, waarbij de gemeenten het voortouw nemen en de provincie de gemeenten hierbij krachtig ondersteunt door een goed economisch beleid.

De Zeeuwse werkgelegenheid moet divers zijn. Zowel hoog specialistisch opgeleiden als minder hoog opgeleiden dienen in Zeeland aan het werk te kunnen in het bedrijfsleven en bij de overheid. De Zeeuwse arbeidsmarkt moet goed in kaart worden gebracht om snel te kunnen reageren op ontwikkelingen daarin. De provincie neemt hierin met de provinciale SER het voortouw. De inzet van provinciale middelen en rijksgelden voor de stimulering van de werkgelegenheid moet goed worden gecoördineerd. Bij een diverse arbeidsmarkt hoort ook een emancipatiebeleid en het beschikbaar maken van banen die in deeltijd kunnen worden uitgeoefend. De provincie kan hieraan in de samenwerking met het bedrijfsleven en de vakbeweging een bijdrage leveren. Vanzelfsprekend moet de provincie zich samen met inwoners, overheden en bedrijfsleven krachtig verzetten tegen het opheffen of verschrompen van vestigingen van de overheid en zich maximaal inzetten voor het werven van goede bedrijven, met werkgelegenheid zowel op academisch niveau als voor minder hoog geschoolden.

HAVENONTWIKKELING IN SAMENWERKING

Verdieping van de Westerschelde heeft haar grens bereikt. De havenontwikkeling dient voortaan in samenwerkingsverband tussen de havens van Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Terneuzen en Vlissingen vorm te krijgen. Geen afmattende concurrentie, maar een gezamenlijk plan moet uitzicht bieden op een voor allen goede en aanvaardbare toekomst.

De ontwikkeling van de havenfuncties in het Scheldebekken vraagt om een samenhangend en gecoördineerd beleid waarin alle zeehavens in het Scheldegebied worden betrokken. Duidelijk is dat de verdieping van de Schelde haar grens heeft bereikt. Daarom is een ontwikkelingsvisie nodig voor de toekomstige omvang en functies van Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Terneuzen en Vlissingen. Samenwerking en onderlinge afstemming vormen daarin de hoofdtoon. Alleen zo kan worden voorkomen dat zich onwenselijke en onoplosbare wrijvingen in de economische en bestuurlijke verhoudingen gaan voordoen. De opstelling, uitvoering en bewaking van deze visie dient in gezamenlijkheid tussen deze steden, de betreffende provincies en de onderscheiden havenautoriteiten te geschieden.

VEILIGE EN DUURZAME ENERGIE

De PvdA vindt dat door efficiënt omgaan met energie in woning, instelling en bedrijf nog heel veel aan energiebesparing is te winnen. Bij de energieopwekking moet worden ingezet op duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen, zoals aardwarmte, getijde- en zonne- en windenergie. Nieuwe windmolens uit het zicht in parken op zee plaatsen. Kernenergie is pas bespreekbaar wanneer voor het nucleaire afval een afdoende oplossing is gevonden.

De verduurzaming van Zeeland wordt integraal en vooruitstrevend aangepakt in plaats van op losse onderdelen en achteraf. De provinciale organisatie en het provinciaal subsidiebeleid moeten gericht zijn op duurzame en veilige energiewinning. In het energiebeleid wordt gestreefd naar een lange termijnoplossing. De PvdA legt de grootste prioriteit bij de energiebesparing en duurzame energie. Het samenwerkingsverband voor energiebesparing 'Meer Met Minder' kan worden verruimd met decentrale energieopwekking. Gebruikmakend van de kennisinstituten in Nederland en daarbuiten etaleert Zeeland zich als 'living lab' waarbij toepassingen op het gebied van energieopwekking en -gebruik op pilotschaal getest kunnen worden. De provincie moet zwaar inzetten op het winnen van duurzame energie uit wind, zon en getijdenkracht. Grootschalige windmolenparken passen uitstekend in dit beleid, maar niet op landlocaties. Deze parken dienen op zee buiten de horizon te worden gerealiseerd. De PvdA wil met dit beleid een lange termijnoplossing voor een duurzame energievoorziening bereiken en wijst daarom een tweede kerncentrale af zolang geen afdoende oplossing voor het afval is gevonden.

WONEN IN ZEELAND, GOED EN BETAALBAAR

Voor de PvdA is goed wonen in een aangename omgeving een basisgoed voor iedereen. Met verbetering en vernieuwing van woningen en ruimtelijke omgeving moet worden ingespeeld op de veranderingen in de samenstelling van de bevolking. Een plek voor een ieder naar eigen levenssituatie: ouderen met zorgbehoeften, jongeren als starters, gezinnen met kinderen, zij hebben allemaal recht op een goed en betaalbaar huis in een goed milieu. De gemeente staat centraal in dit beleid. De provincie ondersteunt.

Steeds duidelijker wordt dat de woonfunctie in Zeeland onder druk komt te staan. Dit uit zich in algemene vraaguitval om dat de bevolkingsgroei snel afvlakt en feitelijk in sommige gebieden al tot stilstand is gekomen. In enkele gebieden tekent zich al een nadere toestand van terugloop van bevolkingsaantal af. Een proces dat wordt aangeduid als krimp. Met dit verschijnsel wordt een ook voor Zeeland geheel nieuwe ontwikkeling ingeluid, namelijk van a-selectieve woninggroei naar selectief beleid waarin uitbreiding, vernieuwing en beheer in samenhang wordt gezien. In dit selectief beleid van woningbouw en woningbeheer worden koop- en huursector met elkaar in

verband gebracht en wordt creatief ingespeeld op de veranderingen die zich in de bevolkingsontwikkeling voordoen.

Planontwikkeling, woningaanbod, promotie en beheer worden actief met elkaar verbonden waarbij het onderscheid tussen 'permanente eerste' woningen en 'tijdelijke tweede' woningen niet meer zo nauwgezet is. Het gaat om het inspelen op de levens- en werksituaties van de woningvragers. Daar past een breed aanbod van woonomgevingen, woningtypes, prijzen en financieringsvormen bij. Die opties moeten beschikbaar komen in het aanbod. In stad, dorp en op het platteland. In stedelijke dichtheid, landelijke openheid of watergerichte weidsheid. Daarin moet een regionale en geen lokale afstemming leidend zijn. Gemeenten, bouwsector en de corporaties stemmen dit regionaal af. De provincie dient hierin op basis van adequaat woonbehoefte- en trendonderzoek wel een *sturende*, maar geen *bevoogdende* rol te spelen. Gemeenten en woningcorporaties zijn de spelers, die medeverantwoordelijk zijn voor het opstellen en uitvoeren van een woningbeleid dat bij elkaar genomen de hele provincie ten goede komt. Daarop mogen zij worden aangesproken, maar daarbij past ook de nodige speelruimte. Dit samenspel moet leiden tot een scherpe en tegelijk ook flexibele meerjaren programmering van toevoeging aan de voorraad door selectieve nieuwbouw, sloop en herbouw, verbetering en ombouw naar nieuwe woonvormen met bijbehorende financieringsconstructies. Het bestaande provinciaal overleg met de bouwende en beherende partijen moet worden versterkt, gericht op een gezamenlijke aanpak van de woningbouw en het woningbeheer in de Zeeuwse regio's. Het ingezette provinciaal beleid, dat is gericht op vermindering en verduurzaming van energiegebruik in de woning, wordt voortgezet. De nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening dient hierin ondersteunend, maar waar nodig ook krachtig sturend te worden ingezet.

JONG ZIJN EN OUD WORDEN IN ZEELAND

De PvdA vindt dat hulp voor jong en oud overal in de provincie bereikbaar moet zijn op momenten dat dit nodig is. Daarom geen bureaucratische rompslomp en lange wachttijden. Goed en gevarieerd onderwijs van basis tot top voor onze jongeren en zorg op maat voor ouderen is de bestuurlijke opdracht.

Een belangrijke opdracht is om de provincie een aantrekkelijke regio te laten zijn voor jongeren en ouderen. Een goed voorzieningenniveau is daarvoor noodzakelijk. Dit geldt voor zowel specifieke instellingen, als ook voor de kwaliteit van woningen, woonomgeving en het milieu in bredere zin. Met de meeste jongere en ouderen in onze provincie gaat het uitstekend. Maar niet met alle Zeeuwen gaat het goed. Voor een aantal van hen, zowel jong als oud, is extra aandacht en zorg nodig. Niet op alle terreinen van de zorg heeft de provincie een taak, maar op het gebied van jeugdbeleid, jeugdzorg, medische zorg en ouderenbeleid speelt de provincie een duidelijke rol. Soms is deze rol duidelijk wettelijk verankerd (zoals bij de jeugdzorg), en in andere gevallen is deze rol sterk politiek gemotiveerd omdat de provincie tot taak heeft ook in dit opzicht een goede ontwikkeling van het gebied te behartigen. Waar geen directe wettelijke taken zijn kan de provincie, vaak in samenwerking met de gemeenten, een voortrekkende en ondersteunende rol spelen. Zoals op het gebied van sociaal beleid. In aanvulling op bestaand beleid wil de PvdA zich de komende periode krachtig inzetten voor de volgende zaken.

Jeugdbeleid, meedoen en ontwikkelen

Jongeren moeten als zelfstandige burgers kunnen deelnemen aan de maatschappij. Gebruikmaken van de mogelijkheden tot jongerenparticipatie in het beleid is dan ook een rode draad in het jeugdbeleid. Naast de bestaande jeugdpanels en jeugddebatten moeten er mogelijkheden zijn voor jongeren om zelf evenementen te organiseren en zaken als 'jongeren-onderzoeken-jongeren' uit te voeren. Jongeren zijn nu eenmaal gevoeliger voor de mening van leeftijdsgenoten dan van ouderen. Om jongeren beter te bereiken moet meer gebruik worden gemaakt van eigentijdse communicatietechnieken. Mogelijkheden om jongeren te laten deelnemen aan allerlei sociale verbanden, via sport, cultuur of onderwijs, worden uitgebuit. Er moet extra aandacht komen voor jongeren die vroegtijdig, zonder startkwalificatie, de school verlaten.

De wettelijke taak voor de jeugdzorg wordt in het regeringsprogramma voor de komende jaren van de provincies overgedragen aan de gemeenten. Dat vindt de PvdA een goede zaak, maar neemt de betrokkenheid van de provincie bij een goede jeugdzorg voorlopig niet weg. Het recht op jeugdzorg betekent zorg bieden op het moment dat dit nodig is en zo dicht mogelijk bij huis. Om gepast te kunnen handelen is een wachtlijst uit den boze. De PvdA vindt dat de provincie de gemeenten en de instellingen moet bijstaan om ervoor te zorgen dat de aanpak zodanig is dat er geen aanleiding voor wachtlijsten is. Binnen de jeugdzorg dient meer aandacht te komen voor ouderparticipatie.

Een goed preventief jeugdbeleid kan veel maatschappelijke problemen en een gang naar de jeugdzorg voorkomen. Daarom moet er worden gewerkt aan één loket voor jongerenzaken in de gemeente en een sluitende lokale keten jeugdbeleid-jeugdzorg. Het Centrum voor Jeugd en Gezin dient als de spin in het web te fungeren. Dus niet als een extra schakel, maar als coördinatiepunt. Vaak zijn er meerdere instanties betrokken bij het hulpverleningsproces. Zaak is dat van tevoren duidelijk is wie de regie heeft, waarbij de andere partijen de nodige ruimte bieden zodat de regie ook daadwerkelijk gevoerd kan worden. Bij het hulpverleningsproces dient het (familie)netwerk rond de cliënt zoveel als mogelijk te worden betrokken. Provincie en gemeenten dienen hier gezamenlijk in op te trekken. De pleegzorg verdient een kwantitatieve en kwalitatieve impuls: er moeten meer pleeggezinnen komen en pleegouders moeten beter worden ondersteund.

Ouderenbeleid, aandacht en zelfstandigheid

Voor veel ouderen is ondersteuning bij activiteiten in het maatschappelijk verkeer belangrijk. Dit is belangrijk voor het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid. Daarom wordt het werk van bijvoorbeeld organisaties als ouderenbonden, Het Klaverblad en Scoop actief ondersteund. De ontwikkeling in de ouderenzorg om woon- en zorgvoorzieningen zoveel mogelijk en met kleinschalige invulling te spreiden is een goede. Uitgangspunt is daarbij dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving willen en kunnen blijven wonen. In het verlengde daarvan werkt de provincie - in de visie van de PvdA - samen met de gemeenten als het gaat om het zorgen voor voldoende betaalbare levensloopbestendige woningen. Het realiseren van woon-zorgcomplexen op verschillende schaal, zodat ervaring kan worden opgedaan met het behoud van een goed voorzieningenniveau voor ouderen wordt actief ondersteund.

GEZONDHEIDSZORG: KWALITEIT IN SAMENWERKING

De PvdA staat voor basisvoorzieningen in de grote Zeeuwse steden waarbij tussen de ziekenhuisorganisaties afspraken worden gemaakt over de positionering van de ziekenhuizen voor intensieve diagnose en zwaardere ingrepen. Samenwerking binnen Zeeland en met Breda, Rotterdam en Vlaanderen is daarin vereist en noodzakelijk voor complete zorg.

Krachtenbundeling en intensieve samenwerking zijn nodig om de kwaliteit van de zorg te behouden en verder te verbeteren. Zeeuwen hebben recht op een uitstekende basiszorg dichtbij huis. Voor (top)klinische zorg is samenwerking met ziekenhuizen buiten de provincie een must. De PvdA pleit ervoor dat de ziekenhuizen aan weerszijden van de Westerschelde samenwerking zoeken en elkaar niet beconcurreren: daar is Zeeland te klein voor. De provincie dient hierin een stevige regierol te nemen.

Een goede huisartsenzorg is als basisvoorziening onontbeerlijk. De regionale huisartsenposten moeten voldoen aan strikte eisen van toegankelijkheid en bereikbaarheid. De patiëntenorganisatie Het Klaverblad moet in de gelegenheid zijn dit goed te monitoren. De apotheekhoudende huisarts op het platteland moet blijven.

De regiovisies die in overleg tussen provincie en zorgpartijen worden vastgesteld moeten een meer afdwingbaar karakter krijgen. De positie van de patiënt zal daarin worden versterkt.

Wachttijsten in de zorg moeten tot het verleden gaan behoren. Zorginstellingen en andere verantwoordelijke partijen worden aangesproken op hun resultaatverplichtingen. Acties op het gebied van werving, imagoverbetering, opleiding, herintreding en kinderopvangmogelijkheden worden actief ondersteund.

Huiselijk geweld is de vorm van geweld die het meest voorkomt en dus ook in Zeeland de meeste slachtoffers kent. De provincie blijft, in de visie van de PvdA, een voorttrekkende en stimulerende rol vervullen in de ondersteuning naar de gemeenten bij het voorkomen en bestrijden van geweld achter de voordeur.

ONDERWIJS, CULTUUR, KUNST EN SPORT: MENSEN ONTWIKKELEN IN ZEELAND

Zeeland verdient goed onderwijs: van basisonderwijs tot hoger beroepsonderwijs. Zeeuwen moeten hun leven lang kunnen blijven leren. Onderwijs en kennisontwikkeling zijn belangrijk voor de eigen persoonlijkheid en voor de maatschappij. Zij dragen de economie van de toekomst. Daarom wil de PvdA goede onderwijsvoorzieningen die voor iedereen toegankelijk zijn. Verdwijnen of verzwakken van aanwezige instellingen voor hoger onderwijs is niet aanvaardbaar. Schooluitval en ongeletterdheid moet krachtig door gemeenten worden aangepakt. Cultuur, sport en kunst zijn geen bijzaken. Het zijn mededragers van een goede en sociale samenleving, waarin mensen zich naar lichaam en geest kunnen ontwikkelen.

Onderwijs, een hoofdzaak

Goed onderwijs is een investering in de toekomst. Het vergroot je mogelijkheden op de arbeidsmarkt en verhoogt de kwaliteit van je leven. Onderwijs en kennisontwikkeling zijn een voorwaarde voor persoonlijke ontwikkeling, voor hoogwaardige werkgelegenheid en biedt kansen voor de kenniseconomie. De PvdA wil een actieve provinciale opstelling met betrekking tot onderwijs. Samenwerking en vernieuwing zijn de sleutelwoorden die hierop van toepassing zijn. We zullen ook het provinciale bedrijfsleven hier actief bij betrekken. Een goed integratiebeleid begint op school. Daar wordt in hoge mate bepaald hoe men later in den maatschappij zal staan en zijn plek in de economie kan vinden. Voor de PvdA is dit een belangrijk beleidspunt. Iedere leerling die zijn school niet afmaakt is er één teveel. Schooluitval in het voortgezet onderwijs moet effectief worden tegengegaan. Gemeenten voeren dit uit, maar projecten op dat vlak worden ondersteund. Bijna 10% van de Zeeuwen is laaggeletterd. De bestrijding van laaggeletterdheid dient structureel en in samenwerking met de Zeeuwse gemeenten te worden aangepakt.

Kunst en cultuur: actief en stimulerend

Cultuur is een drager van de samenleving. Cultuur bindt mensen en versterkt de sociale samenhang. Cultuur is laagdrempelig en is van iedereen. Een goed cultureel klimaat kan mensen binden aan de plek waar ze wonen en werken. Naast bestaande voorzieningen, zoals musea en podia moet er volgens de PvdA Zeeland ook plaats zijn voor nieuwe cultuur- en kunstuitingen. Cultuur is immers de spiegel van de samenleving. De invloed van jongeren en 'nieuwe Zeeuwen' moet daarin kunnen doorklinken. Het kunnen deelnemen aan kunst, cultuur en sportactiviteiten is voor alle kinderen en jongeren van wezenlijk belang om uit te kunnen groeien tot gezonde volwassenen. De PvdA steunt het initiatief om samen met provincie en gemeenten te komen tot een Zeeuws Jongeren Paspoort (tot en met 21 jaar) waarmee kinderen en jongeren per jaar zelf een aantal keuzes kunnen maken uit het kunst-, cultuur- en sportaanbod.

De PvdA is voor een actief kunstbeleid. Voor jonge kunstenaars die hun opleiding elders hebben gevolgd moet er (ook financiële) ruimte komen voor het uitvoeren van projecten binnen de provincie. Er wordt meegewerkt aan het opzetten van werkplaatsen voor kunstenaars van verschillende disciplines. Uit onderzoek blijkt dat het bevorderen van creatief ondernemerschap (van de creatieve beroepen als beeldende kunstenaars, theatermaker, vormgevers, webdesigners), zowel in de stad als op het platteland, een belangrijke bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van het bestaan en bovendien belangrijke economische impulsen geeft. De PvdA zal

beleid op dit terrein bevorderen.

Het Zeeland Nazomerfestival, Film by the Sea en het Internationale Jazzfestival Middelburg hebben zich ontwikkeld tot belangrijke Zeeuws culturele evenementen. Ze moeten een blijvende status krijgen.

Zeeuwse musea zijn belangrijk voor het ontwikkelen van historisch besef en voor een breder besef van cultuur. Het Zeeuws Museum neemt hierin een centrale plaats in en vraagt blijvende provinciale inzet. Zeeland kent daarnaast tientallen grotere en kleinere musea. De PvdA vindt het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de structurele verbetering van de musea binnen de provincie. Hierbij wordt het accent gelegd op de publiekspresentatie en cultuureducatie. Zeeland heeft geen museum voor moderne kunst. Dat terwijl er momenteel nog veel hedendaagse kunst in depots is opgeslagen en dus niet toegankelijk is voor het publiek. Een dergelijk museum zou ook een belangrijke aanvulling kunnen betekenen voor het Zeeuwse aanbod voor toeristen. De PvdA pleit voor een serieuze haalbaarheidsstudie naar een Museum voor Moderne Kunst, inclusief de mogelijkheid om dit te combineren met ateliers waar kunstenaars hun werk kunnen maken en amateurkunstenaars kunnen leren. In deze studie dient ook de rol en steun van particuliere verzamelaars en galeries te worden betrokken.

Sport: voor plezier, binding en gezondheid

De sport heeft een belangrijke functie in onze maatschappij die veel verder gaat dan het beleven van het plezier aan het verrichten van grote prestaties. Ook maatschappelijke binding en persoonlijke gezondheid zijn belangrijke aspecten daarvan. Daarom wordt de ontwikkeling van de breedtesport in de gemeenten actief ondersteund. Vanuit het belang van de passieve sportbeleving zullen provinciale topsportevenementen worden ondersteund. Vanuit het belang van gezondheid en sociale zelfredzaamheid ondersteunt de provincie activiteiten voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs gericht op gezond bewegen, sociale vaardigheden en weerbaarheid.

NATUUR EN LANDSCHAP VAN HOGE KWALITEIT

Het Zeeuwse landschap en zijn hoogwaardige natuur zijn waarden die als zodanig bescherming verdienen. Zij zijn daarnaast ook van belang voor een goed sociaal klimaat, voor de ontwikkeling van de recreatie en als vestigingsvoorwaarde voor economische bedrijvigheid. Een aantrekkelijk Zeeland vraagt daarom om investeringen van overheid en bedrijfsleven, óók in groen.

Het milieubeleid moet gericht zijn op een brongerichte aanpak van de milieubelasting. De veroorzaker van de verontreiniging is de eerst verantwoordelijke en dient de lasten te dragen. Voorkomen is beter. Bij het verstrekken van provinciale milieuvergunningen wordt daarom scherp toegezien op de effecten die deze hebben op de omgeving van het gebied waarin de vergunning werkzaam is. De naleving van milieuregels wordt streng gecontroleerd. Uitstoot van milieubelastende stoffen in bodem, lucht en water dient te worden geminimaliseerd, zo dat al niet volledig kan worden voorkomen. De gezondheidsbedreigende uitstoot van fijn stof door gemotoriseerd verkeer en industrie moet worden teruggebracht binnen veiligheidsnormen. Sterk milieubelastende bedrijvigheid, ook al is deze aan scherpe vergunningen gebonden, wordt uitsluitend toegestaan in daartoe bestemde industriële zones. Visuele hinder, geur en lawaaioverlast van bedrijfsvestigingen is een beperkende factor voor vestiging en uitbreiding. Lawaai door weg-, rail- en luchtverkeer in woon- en natuurgebieden wordt binnen de grenzen van het mogelijke tegengegaan. Afvalstoffen worden zoveel mogelijk omgezet in nieuw te gebruiken grondstoffen.

De waterkwaliteit van de grote Zeeuwse wateren is van groot belang voor natuur en recreatie. Deze kwaliteit dient aan hoge eisen van kwaliteit te voldoen, zoals neergelegd in de Europese Kaderrichtlijn Water. Dat geldt ook voor het Zeeuwse binnenwater. Om dit te bereiken wordt nauw

samengewerkt met de direct verantwoordelijke overheden en andere belanghebbenden. Al het water dat als zwemwater wordt aangewezen dient aan de kwaliteitsnormen te voldoen. Er wordt op toegezien dat de toevoeging aan het grondwater groter blijft dan de onttrekking ervan voor gebruiksdoeleinden. Verdroging van natuurgebieden wordt tegengegaan. Het beleid wordt ook gericht op het vergroten van bewustwording bij de gebruikers van het water van de schaarste aan en de betekenis van goed drink-, zwem- en natuurwater. Om de toenemende conflicten in het gebruik te vermijden moet ruimtelijke ordening niet alleen op het land, maar ook op de grote Zeeuwse wateren plaatsvinden.

De provincie staat open voor allianties met al die organisaties en instellingen die als doelstelling hebben de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit te beschermen en uit te bouwen, ook waar deze een kritische maar oplossingsgerichte opstelling kiezen. De provinciale ecologische hoofdstructuur wordt uitgevoerd en de aanwijzing en veiligstelling van (inter)nationaal landschap wordt positief beoordeeld. Dit met de aantekening dat aangrenzende gebieden daardoor niet 'op slot' komen te staan voor maatregelen die uit hoofde van ander beleid noodzakelijk zijn en geen schade toebrengen aan de aangewezen gebieden. De zorgvuldig voorbereide milieueffectrapportage is hierbij het voornaamste beoordelingsinstrument. Zoveel mogelijk, maar zonder de natuurlijke ontwikkeling te schaden, worden natuurgebieden voor het publiek opengesteld. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een zogeheten 'Natte As van Zijpe tot Zwin'.

De provincie Zeeland kan nog veel mooier worden. Daarom wordt de beeldkwaliteit en aantrekkelijkheid vergroot door een zorgvuldige inrichting en beheer. Fraaie en cultuurhistorisch belangrijke zichtlijnen op dorpen, steden en landschapselementen worden gekoesterd. De vergroting van kennis hierover bij de bevolking is een punt van aandacht. De provincie maakt werk van het opsporen en beschermen van cultuurhistorische overblijfselen in het landschap en het zichtbaar en waar mogelijk toegankelijk maken daarvan ten behoeve van educatie en toerisme. Ook ondersteunt de provincie het inbrengen van duurzame landschappelijke kunstobjecten op zorgvuldige geselecteerde markante punten in het Zeeuws landschap. Er wordt gestreefd naar het in elkaar vlechten en op elkaar laten aansluiten van landschapszones, infrastructuur, en gebouwde omgeving zodat een goed en aantrekkelijk netwerk van natuurlijke en recreatieve routes ontstaat.

Bij het beleid ten aanzien van natuur en landschap is intensieve en vruchtbare samenwerking met andere overheden, agrarische ondernemers en natuur- en landschapsorganisaties van groot belang. De PvdA staat positief tegenover regelingen met agrarische grondeigenaren en gebruikers voor het verrichten van diensten ter vergroting van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit. Dat geldt ook voor een omgevingsvriendelijk gebruik van vrijkomende opstallen ten behoeve van niet-agrarische functies.

TOERISME EN RECREATIE: KWALITEIT VOOROP

Toerisme is een belangrijke pijler van de Zeeuwse economie. Van toerisme worden meer Zeeuwen wijzer dan dat op het eerste gezicht wordt gedacht. Het beeld van de toerist op het strand is te beperkt. Het gaat ook om rijkdom aan cultuur en stedenschoon. De toeristische sector heeft in Zeeland voldoende mogelijkheden om te groeien en dan vooral in verscheidenheid en kwaliteit.

Recreatie en toerisme zijn van groot belang voor Zeeland. Een belangrijk deel van onze inwoners verdient hiermee het brood. Zowel in de horeca en recreatiesector als in de cultuursector, zakelijke dienstverlening en detailhandel. Ook vele agrariërs vinden in de recreatiesector een welkome aanvulling op hun inkomen. Het bewaren van de balans tussen overlast en genieten, tussen natuur en recreatief medegebruik is daarbij van belang. Vernieuwing en innovatie zijn cruciaal. Niet voor niets is het kusttoerisme eerder al benoemd als één van de speerpunten in Zeeland. Wij moeten niet de concurrentie aan willen gaan met goedkope vliegtickets naar buitenlandse bestemmingen, maar inzetten op kwaliteit en eco- en educatief toerisme. De parels van Zeeland benutten in

combinatie met een toeristisch product. De PvdA vindt dat naast het bieden van heldere kaders de provincie voortdurend ook zelf initiatieven moet nemen om samen met de sector tot daadwerkelijke innovatie te komen.

Op cultureel gebied is er in Zeeland van alles te beleven. Van Concert at Sea tot het Zeeland Nazomer Festival. In de afgelopen jaren hebben deze producten zich bewezen. De PvdA vindt het van groot belang dat deze (en nieuwe) activiteiten kunnen rekenen op steun van de provincie. Cultuur is een groot goed en het versterkt de aantrekkingskracht van onze provincie. Naast cultuur is er ook op sportief gebied nog een wereld te winnen als het gaat om de aansluiting met het toerisme. Zeeland is een watersportprovincie bij uitstek en daar waar mogelijk moet de provincie ontwikkelingen die deze poot van toerisme versterken faciliteren. Algemeen kan worden gesteld dat er voor ons toeristisch recreatief product voldoende marketingkracht moet zijn. De provincie heeft hierbij een ambassadeursfunctie, maar zeker ook een aanjaagfunctie. Een clustering van de diverse kansen over de structuur van de gemeenten heen heeft onze voorkeur. Samen staan we sterker is ook hier van toepassing.

VERBINDINGEN EN INFRASTRUCTUUR

Goede verbindingen over de weg en met openbaar vervoer zijn onmisbaar voor een goede samenleving. Zeeland moet een hoogwaardige intercity als onderdeel van een nationale verbinding houden evenals een regelmatige treinverbinding tussen de dorpen langs de lijn. De PvdA vindt dat een bijzondere regeling moet worden uitgewerkt voor de gebruikers van de Westerscheldetunnel vanuit Zeeuws-Vlaanderen.

Transport is noodzakelijk, maar dient uit het oogpunt van milieu en economie niet onnodig plaats te vinden. Transport brengt naast werkgelegenheid ook risico's met zich mee. Vervoer van gevaarlijke stoffen via ondergrondse transportbuizen verdient de aanbeveling. Infrastructuur is een middel om bij een doel te komen en geen doel op zich. Infrastructuur moet omwonenden en landschap ontzien, waarbij in ruimtelijk moeilijke situaties een goed doordacht compromis tussen nieuwe infrastructuren en omgeving tot stand moet komen binnen de grenzen van het technisch haalbare en financieel mogelijke.

De geografische positie van Zeeland vraagt om goede verbindingen met de omliggende landsdelen en het buitenland. In de afgelopen jaren zijn deze verbindingen sterk verbeterd met de aanleg van verbindingen over, onder en langs de grote Zeeuwse stromen. Er zijn echter nog ontbrekende schakels, zoals de Sluiskiltunnel, waaraan met voortvarendheid moet worden gewerkt om de gedane toezeggingen ook tijdig in concreet werk om te zetten, en de verbinding Terneuzen/Sluis, waarvan de realisering eveneens is voorzien. De in uitvoering genomen verbreding van de route Goes-Terneuzen-Vlaamse grens verbetert de huidige bepaald onvolkomen overgang tussen Zeeland en Vlaanderen en onderstreept de relatie tussen Zeeland en de Terneuzense / Gentse havens en industrie. Hierin past ook een onderzoek naar het opwaarderen van de railverbinding tussen Terneuzen en Gent tot een volwaardig goederenspoor met de mogelijkheid tot personenvervoer. Onderzoek is ook nodig naar de betekenis van een directe (goederen)spoorverbinding van Vlissingen-Oost naar Antwerpen en naar een verbeterde verbinding Sluis-Belgische kust. Dit geheel overziend geeft aanleiding tot de behoefte aan een complete Ruimtelijke Structuurvisie Zeeland en Vlaanderen, waarin de grensoverschrijdende verbindingen in samenhang worden behandeld met de economische ontwikkeling, de werkgelegenheid, woonfunctie en de voorzieningen. Zeeland bevordert met de gemeenten het samen reizen in de auto door het opzetten van een carpoolwebsite en carpoolplaatsen te voorzien van camerabeveiliging.

In afwachting van de mogelijkheid de tarieven op te heffen wordt onderzocht of en op welke wijze aangepaste tarieven gehanteerd kunnen worden voor inwoners en forensen, die regelmatig tussen Zeeuws-Vlaanderen en de rest van Zeeland moeten reizen en daarbij gebruik van de Westerscheldetunnel maken. In dit onderzoek wordt ook provinciale financiering / verlaging toltarief via verhoging van de

opcenten op de motorrijtuigenbelasting betrokken.

In natuur- en recreatiegebieden, evenals in binnensteden, dienen fietsers en voetgangers veilig te kunnen bewegen in voorrang op autoverkeer. Er wordt beleid ontwikkeld waarin dit door fysieke maatregelen in het wegenprofiel en ondersteunende aanwijzingen wordt verzekerd. Er moet een fijnmazig net ontstaan van fiets- en wandelpaden zodat steden en dorpen op een aantrekkelijke en veilige manier met elkaar en met recreatie- en natuurgebieden worden verbonden. Ook de dijken en oevers langs kanalen en grote wateren worden hierin betrokken. Geluidhinder door lucht-, rail- en wegverkeer wordt tegengegaan.

HET OPENBAAR VERVOER, TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN

De PvdA vindt dat het openbaar vervoer tegen zo laag mogelijke tarieven - kan het niet gratis zijn - moet functioneren. In elk geval dienen voor ouderen en schoolgaande jongeren aangepaste tariefarrangementen beschikbaar te zijn. Mobiliteit is een recht van iedereen en daarom moet het openbaar vervoer ook toegankelijk zijn voor mensen met een functiebeperking. Het openbaar vervoer in Zeeland en het WMO-vervoer dienen te integreren.

De treinverbinding als rechtstreekse intercity tussen de grote steden van Zeeland en de Randstad dient onverkort gehandhaafd te blijven, evenals de aansluitende verbinding met Antwerpen. De intercityverbinding is van grote betekenis voor de positie van Zeeland en de Zeeuwen in het nationale treinsysteem en houdt Zeeland aangesloten op de Randstad. Veel Zeeuwen werken buiten de provincie. Gegeven de economische ontwikkelingen in Zeeland zal dat niet minder worden. Daarmee is deze snelle en comfortabele verbinding ook van niet te onderschatten betekenis voor de Zeeuwse arbeidsmarkt en het onderwijs. Het spreekt vanzelf dat daarnaast een treinverbinding tussen alle Zeeuwse stations moet worden gehandhaafd. Goed openbaar vervoer ondersteunt de kwaliteit van het wonen en maakt voor bewoners van kleinere dorpen de plaats van werk en voorzieningen bereikbaar. Zeker als deze door de bevolkingsontwikkeling onder druk staan is dat van groot maatschappelijk belang.

Daarom dienen alle Zeeuwse plaatsen, groot of klein, via regelmatig onderhouden busverbindingen of vraaggestuurde vervoersvormen met elkaar verbonden te zijn en met de centra van de grote steden in Zeeland. Er dient gezorgd te worden voor goede aansluitingsmogelijkheden op andere buslijnen, trein en boot. Bijzondere aandacht is vereist voor de veiligheid van halteplaatsen zelf en ook voor de weg waarlangs deze moeten worden bereikt. Bij zorginstellingen en winkelgebieden dienen de haltes gunstig gesitueerd te zijn. De PvdA vindt dat bekeken moet worden of met de invoering van een eigen provinciaal vervoerbedrijf (beter) aan de gewenste doelen van bereikbaarheid, toegankelijkheid en frequentie (beter) kan worden voldaan.

VEILIGHEID, EEN ABSOLUTE VOORWAARDE

Door de combinatie van havens, industriegebieden, goederenstromen, grote productiebedrijven en energiecentrales is Zeeland het tweede risicogebied van Nederland. Daarom moet veiligheid een absolute voorwaarde in het huidig beheer en verdere ontwikkelingen worden. Vervoer van goederen en stoffen dient vanwege de grote risico's met grote zorg omkleed te worden.

Door logistieke processen beter te stroomlijnen / bundelen kan het aantal risicovolle vervoersbewegingen worden beperkt. Voor de rampenbestrijding moet Zeeland nauwer samenwerken met het Rijk en Vlaanderen zeker daar waar het gaat om veiligheid op, om en onder de Westerschelde. Een zogenaamd nationaal 'tunnel trainingscentrum' dient zo spoedig mogelijk gerealiseerd te worden.

De verkeersveiligheid verdient constante aandacht en inspanning van de provincie. Het Zeeuwse

Manifest Verkeersveiligheid dient strikt nageleefd te worden zodat de meest kwetsbare verkeerdeelnemers de meeste aandacht krijgen. In binnenstedelijk gebied, dorpskommen, recreatie en natuurgebieden dienen voetgangers en fietsers absolute voorrang te krijgen op snelverkeer.

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VERDIENT BLIJVENDE AANDACHT

De PvdA vindt dat iedereen zich bewust moet worden en blijven van het feit dat wij niet alleen op deze planeet leven. Solidariteit stopt niet bij de provinciegrens.

Het Centrum voor Internationale Samenwerking (COS) heeft door het geven van adviezen, begeleiding en deskundigheidsbevordering aan lokale particuliere initiatieven met kleinschalige ontwikkelingsprojecten de reden van zijn bestaan bewezen. Het COS heeft veel expertise in huis, ook op terrein van duurzame ontwikkeling. Het COS heeft en krijgt een nog belangrijkere taak in het creëren van draagvlak voor internationale samenwerking binnen het onderwijs, de lokale overheden en bedrijven. De provincie is een belangrijk forum om de ontwikkeling en de effecten van de mondialisering te laten zien. De provincie zet daarom de structurele financiële bijdrage aan COS Zeeland voort en stelt een structureel budget beschikbaar om Zeeuwse particuliere initiatieven te ondersteunen bij de organisatie van fondswerving en het geven van voorlichting.

DE PROVINCIALE FINANCIËN: SOBER EN DOELMATIG INZETTEN

De PvdA staat voor een degelijk financieel beleid dat sober en doelmatig is. De provincie zal vanwege de bezuinigingsmaatregelen in de toekomst over minder geld vanuit Den Haag kunnen beschikken. Dat zal ook voor de provincie Zeeland stevige consequenties hebben. De PvdA wil dat de mensen en instellingen die dat het minst kunnen dragen het meest ontzien worden bij bezuinigingen.

Het spreekt voor zich dat financiële averij, zoals beleggingen bij verkeerde instellingen, geen pas geeft. Als het aan de PvdA ligt wordt voortaan alleen nog geld weggezet bij banken die op een financieel degelijke en maatschappelijk verantwoorde wijze werken.

Om gewenst beleid uit te voeren kan het nodig zijn de provinciale inkomsten te verhogen.

De tol die wordt geheven voor de Westerscheldetunnel dient onder andere ter bekostiging van de tunnel bij Sluiskil. Met het heffen van tol moet daarna gestopt worden.

De dividenden uit de ondernemingen en instellingen waarin de provincie participeert, worden uitsluitend gebruikt voor een duurzame economische structuurversterking. Het dividend dat de provincie als grootaandeelhouder van Delta N.V. ontvangt dient een percentage van de winst te zijn en geen vast van tevoren afgesproken bedrag. De PvdA laat behoud en ontwikkeling van werkgelegenheid in Zeeland, door investeringen van Delta N.V. zelf, voor gaan op een hogere winstuitkering.

In Zeeland dient de CdK-norm te worden gehanteerd bij aan de provincie gelieerde instellingen en andere subsidieontvangers met een maatschappelijk belang. Bij deze ontvangers van provinciaal geld verdient niemand meer dan het salaris dat geldt voor de functie van Commissaris der Koningin.

DE AMBTELIJKE ORGANISATIE: EFFICIËNT, FLEXIBEL EN KLANTGERICHT

Geen openbaar bestuur kan zonder ambtelijke ondersteuning. De ambtelijke organisatie moet voldoende toegerust zijn om de door het provinciaal bestuur gestelde taken te kunnen uitvoeren.

De door het provinciaal bestuur te aanvaarden taken moeten efficiënt en vlot worden uitgevoerd. Dat vraagt om een daarop toegesneden personeelsbeleid waarin regelmatig meting van effectiviteit van werken en bereiken van resultaat plaats vindt.

De ambtelijke capaciteit moet flexibel kunnen worden ingezet voor meerdere taakvelden en daarop dient het wervings- en opleidingsbeleid dan ook gericht te zijn. Horizontaal, projectgericht en tijd- / resultaatgebonden werken is de meest wenselijke werkwijze. De betrokkenheid van de provincie als werkgever moet worden bevorderd door een actief en eigentijds personeelsbeleid, waarin een goede verhouding moet ontstaan tussen nieuwe instroom en aanwezige ervaring. Het emancipatiebeleid wordt onverkort voortgezet.

Vragen en verzoeken van burgers, elektronisch of schriftelijk, worden bij binnenkomst vastgelegd en voorzien van een reactie waarin een duidelijke termijn wordt genoemd voor het te ontvangen antwoord. Dit geldt ook voor de aanvragen van vergunningen. De provinciale medewerkers stellen zich ten opzichte van de burgers bedrijven, instellingen en medeoverheden klantvriendelijk en rolbewust op. Hiervoor worden trainingsprogramma's gevolgd. Digitale informatieverstrekking en dienstverlening worden verder ontwikkeld.